

2021, 8(2): 415-438

DOI: <https://doi.org/10.17572/mj2021.2.415438>

Makaleler (Tema)

HABER YORUMLARINDA YENİDEN ÜRETİLEN ERKEKLİK HALLERİ: PINAR GÜLTEKİN CİNAYETİ ÜZERİNE NETNOGRAFİK BİR İNCELEME

Yıldız Derya Birincioğlu¹, Zeynep Burcu Şahin²

Öz

Web 2.0 teknolojisinin imkân verdiği katılımcı kültür ve kullanıcıların içerik üretimine dahil edilmesi birçok yazar ve akademisyen tarafından ifadenin yataylaşması ve demokratikleşme olarak tanımlanmış ve yüceltilmiştir. Ancak bu durum, aynı zamanda kalıplaşmış yargıların da kullanıcılar tarafından üretilmesine, paylaşılmasına ve destek görmesine sebep olmaktadır. Bu doğrultuda haber yorumları, kamuoyunun ölçülmesi kadar toplumda oluşmuş yanlışların, cinsiyetçi yaklaşımların ve nefret söylemlerinin gözlemlenmesi açısından da önemli veriler sunmaktadır. Araştırma kapsamında, Ensonhaber.com web sitesinin “Pinar Gültekin’in cansız bedeni ormanlık alanda bulundu” başlıklı 21 Temmuz 2020 tarihli haberine en sonuncusu 23 Temmuz 2020’de olmak üzere toplam 549 adet yapılan okuyucu yorumu netnografik

¹ Yıldız Derya Birincioğlu, Doç.Dr., Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi, derya.birincioглу@uskudar.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0119-9341

² Zeynep Burcu Şahin, Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, zbsahin@gelisim.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1870-3073

Makalenin Geliş Tarihi: 28.02.2021 | Makalenin Kabul Tarihi: 13.09.2021

© Yazar(lar) (veya ilgili kurum(lar)) 2021. Atıf lisansı (CC BY-NC 4.0) çerçevesinde yeniden kullanılabilir. Ticari kullanımlara izin verilmez. Ayrıntılı bilgi için açık erişim politikasına bakınız. Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından yayınlanmıştır.

yöntem kullanılarak değerlendirilmektedir. Araştırmada “erkeklik halleri haber yorumlarında nasıl üretilmektedir” ve “çevrimiçi kamusal alanda erkeklik nasıl inşa edilmektedir” gibi sorulara cevap aranmaktadır. Araştırmanın sonucunda çevrimiçi kamusal alanda erkeklik ideolojisinin milliyetçi-muhafazakâr, cinsiyetçi-mizojinik, kutuplaştırıcı-ayırıcı, şiddet-argo, dinsel-ahlaksal ve suçlayıcı-yargılayıcı dil üzerinden inşa edildiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: toplumsal cinsiyet, erkeklik, cinsiyetçilik, netnografi, yeni medya

STATES OF MASCULINITY REPRODUCED IN NEWS COMMENTARY: A NETNOGRAPHIC REVIEW OF THE MURDER OF PINAR GÜLTEKİN

Abstract

The convergence culture and the inclusion of users in content production enabled by Web 2.0 technology has been defined and glorified by many authors and academics as the horizontalization of expression and democratization. However, this situation also causes stereotypes to be produced, shared and supported by users. Accordingly, news commentaries provide important data in terms of observing the misconceptions, sexist approaches and hate speech in society as well as assesment of public opinion. Within the scope of the research, a total of 549 reader comments made to the news of the Ensonhaber.com website titled "Pınar Gültekin's dead body was found in the forest area" dated 21 July 2020, is evaluated using the netnographic method. The research seeks answers to questions such as "howmale states are produced in news commentary" and " how masculinity is built in the online public sphere". As a result of the research, it can be said that masculinity in the online public sphere is built upon nationalist-conservative, sexist-misogenuous, polarizing-discriminatory, violent-slang, religious-moral and accusing-judgmental language.

Keywords: gender, masculinity, sexism, netnography, new media

Giriş

Günümüzde geleneksel habercilik yerini büyük ölçüde dijital haberciliğe bırakmış durumdadır. İletişim teknolojilerinin sağladığı yenilik ve olanaklarla haberciliğin bir dönüşüm geçirdiğini ifade etmek mümkündür. Teknolojik gelişmeler çerçevesinde gerçekleşen bu dönüşüm, habere ve haber üretim sürecine bakış açısını

da değiştirerek toplumsal, kültürel, ekonomik hatta siyasi dönüşümleri de beraberinde getirmiş bulunmaktadır.

İnternet tabakalaşmış bir yapı ile karşımıza çıkmaktadır. Başka bir deyişle, internet her kullanıcıya aynı deneyimi sunmamakta; kullanıcının eğitimi, ilgi alanları, ideolojisi, bilinç düzeyi vb. doğrultusunda farklı katmanlar halinde karşısına çıkmaktadır. Bu katmanların oluşumunda kullanıcıların ilgi alanları, etkileşimde buldukları kişiler, tercih ettikleri haber kaynakları doğrultusunda çalışan algoritmalar belirleyici rol oynamaktadır. Yeni medya, kişiye özel gerçeklikler yaratarak toplumda kutuplaşmayı ve radikalleşmeyi destekleyen bir görünüm sergilemektedir. Bu şekilde haber, bilgi ve düşüncelerin paylaşımında bir forum görevi getirmesi beklenen dijital ortam büyük ölçüde nefret söylemi, siyasi kutuplaşma ve cinsiyetçi söylemlerin üretildiği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tecavüz, şiddet, cinayet haberleri toplumda infial uyandıran, toplumun tamamını ilgilendiren ve ilgisini çeken haberlerdir. Ancak haberin sunuluş biçimi, haberde kullanılan dil, başlıkların ve görsellerin seçimleri vb. unsurlar söz konusu haberin hangi kullanıcı profili tarafından tercih edileceğini ve hatta kullanıcı yorumlarının hangi yönde gerçekleşeceğini belirleyebilmektedir.

Günümüzde yaygınlaşan post-truth kavramı ve tık odaklı habercilik anlayışı kullanıcıların magazinsel ve haber dilinden uzak içerikleri tercih ettiğini ve haberin doğruluğunu, ilgi çekiciliği ve kendi ideolojisine uyup uymadığı kadar dikkate almadığını ortaya koymaktadır. Diğer yandan kullanıcılar haberi sadece okumayı değil yorumlamayı, düşüncelerini paylaşmayı, hatta kendi içeriklerini oluşturmayı; başka bir deyişle haber üretim ve dağıtım sürecinde aktif rol oynamayı istemektedir.

Bu doğrultuda, araştırma Ensonhaber.com web sitesinin “Pınar Gültekin’in cansız bedeni ormanlık alanda bulundu”³ başlıklı 21 Temmuz 2020 tarihli haberinde yer alan okuyucu/kullanıcı yorumlarını esas almaktadır. Craford (2009) okuyucu/kullanıcı yorumlarının çevrimiçi kamusal alan olarak değerlendirilebilmesi için bu yorumların, başka okuyucular/kullanıcılar tarafından olumlu ya da olumsuz eleştiriler üretmesine zemin hazırlaması gerektiğini belirtir. Söz konusu haber sitesinde yer alan yorumlar, muhalif yapısıyla bilinen bir sosyal medya platformu olan Ekşisözlük’ün yazarları tarafından sözlük gündemine taşınmış ve eleştirilere konu olmuştur. Craford’un ifadeleri çerçevesinde Ensonhaber.com haber sitesinin tercih edilme nedeni, söz konusu yorumların ayrı bir başlık altında bu sosyal medya platformunda tartışmaya sunulması ve eleştiri zemini oluşturulması ve bu haber sitesinde yer alan yorumların çevrimiçi kamusal alan örneği olarak değerlendirilebilecek olmasıdır. Söz konusu habere sonuncusu 23 Temmuz 2020’de olmak üzere yapılan toplam 549 adet okuyucu yorumu netnografik yöntem kullanılarak analiz edilmektedir. Araştırmanın sınırlandırılabilmesi için Pınar Gültekin cinayetine yönelik farklı tarihlerde yapılan haberler araştırmaya dahil edilmemekte ve aynı tarihte söz konusu yorumlar üzerine Ekşisözlük’te açılan başlık göz önünde bulundurularak haberin belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemine başvurulmaktadır.

Çevrimiçi/sanal toplulukların söylemlerinin incelenmesinde, araştırma sahasının web sayfası olmasında ve internet odaklı verilerin toplanmasında dijital etnografi olarak da ifade edilen netnografi detaylı ve işlevsel bir içerik sunmaktadır.

³ <https://www.ensonhaber.com/3-sayfa/pinar-gultekinin-cansiz-bedeni-ormanlik-alanda-bulundu>, E.T. 15.02.2021

Kozinets, netnografide üç farklı tekniğin kullanılarak verilere ulaşılabileceğini belirtir. Arşivsel veri olarak adlandırılan ilk veri toplama tekniğinde, çevrimiçi ortamda araştırmacının katılımı olmadan elde edilen veriler kopyalanmaktadır. Bu veri toplama tekniğinde görsel ve grafiksel bilgiler de oldukça önemlidir. Temin edilmiş veri olarak adlandırılan ikinci veri toplama tekniğinde araştırmacı da mail, yorum ya da mesaj aracılığıyla aktif olarak katılım sağlayarak verileri oluşturmaktadır. Saha notu verileri olarak adlandırılan üçüncü veri toplama tekniğinde ise araştırmacı ve topluluk üyeleri arasında oluşturulan etkileşim ve gözlem sonuçları derlenerek veriler elde edilmektedir (Kozinets, 2010, s. 98). Kozinets'in açıklamaları çerçevesinde araştırmada arşiv analizi yöntemi çerçevesinde verilere ulaşılarak değerlendirme yapılmaktadır.

Araştırma kapsamında "erkeklik halleri haber yorumlarında nasıl üretilmektedir" ve "çevrimiçi kamusal alanda erkeklik ideolojisi nasıl inşa edilmektedir" gibi sorulara cevap aranmaktadır. Bu sorulara cevap üretmeden önce yeni medyanın kullanıcılar için nasıl bir katılımcı kültür platformuna dönüştüğüne değinmek anlamlı olabilir.

Dijital Haberciliğe Eleştirel Bir Bakış

Web 2.0 çalışmalarına, genel olarak bu teknolojilerin ifadeyi yataylaştırarak daha demokratik bir toplumun yükselişini sağladığını ifade eden tekno-deterministik yaklaşımlar hâkim olmaktadır (Fuchs, 2016, s. 134). Sosyal medya sitelerinin doğuşunu ve katılımcı kültür tartışmalarını da beraberinde getiren Web 2.0; içeriğe müdahale etme, karşılıklı etkileşim, içerik yaratma gibi özellikleriyle (Yıldırım ve Ünalan, 2019, s. 32) haber üretim sürecinde ve habere bakışta da çeşitli değışiklikleri beraberinde getirmiştir.

İnternet haberciliğini geleneksel habercilikten ayıran temel unsurlar etkileşim, eşzamansızlık, hipermetinsellik, çoklu ortam ve kişiselleştirmedir (Pavlik, 1999; Deuze, 1999; Kuyucu ve Kırık, 2020: 238). İnternet haberciliğini çekici kılan bu özellikler, aynı zamanda habercilik kavramında da olumlu ya da olumsuz sonuçları içinde barındıran bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Bu dönüşümün en önemli unsurlarından biri de, internet altyapısı ile birlikte haber üretim sürecine etkileşimin dahil edilmesidir. Nitekim haber ve/veya içerik, haber profesyonelleri tarafından oluşturulmakla birlikte etkileşime ve kullanıcı yorumuna açık bir biçimde sunulmaktadır. Bu durumun en önemli özelliği ise sağladığı geri bildirim ve etkileşim olanağıyla kullanıcıyı pasif bir alıcı konumundan çıkarmasıdır. Dijital habercilikte kullanıcı haberi sadece okumaz ve/veya görüntülemez, habere ilişkin geri bildirimde bulunabilir ve kendi fikirlerini paylaşabilir. Yatay bir iletişimin ve demokratik tartışmaların gerçekleştiği dijital bir kamusal alanın hedeflendiği ve haberciliğe yeni bir bakış açısı getirmesi beklenen bu alanlar, çoğu zaman açık bir ideolojik eğilime sahip ve kutuplaşmış olan sosyal medya kullanıcılarının (Barbera & Rivero, 2015, s. 714) algoritmaların dışına çıkararak zıt görüşlerle karşılaştığı alanlardan biri olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Diğer yandan Web 2.0 teknolojisinin ön plana çıkardığı katılımcı kültürün yeni bir kavram olmadığını öne süren düşünürler de vardır. Nitekim Pettitt'e göre matbaanın habere ve bilgiye kattığı kesin çizgiler, geçici bir dönemin unsuru olup, internetle birlikte bu dönem kapanarak sözlü kültür dönemine dönüş yapılmıştır. Pettitt matbaayla birlikte haber ve bilginin üretimi ve paylaşımının geçirdiği dönüşümü ödünç aldığı "Gutenberg parantezi" ile ifade eder. Bu kavramsallaştırmayla, parantez öncesinde var olan sözlü kültürle

günümüz dijital kültürü arasında çeşitleme, remiksleme, ödünç alma, yeniden biçimlendirme, aşırma ve yeniden bağlamsallaştırma gibi unsurlar açısından özdeşlik kurmaktadır.

Tablo 1: Gutenberg Parantezi, (Pettitt, 2018).

İletişim teknolojileri genelinde yeni medyanın haberciliğe potansiyel etkileri uzun zamandır tartışılmaktadır. Bivens (2008, s. 114), yeni medyanın habercilikte üç önemli dönüşüm gerçekleştirdiğini ifade etmiştir; (1) geleneksel haber akışı döngülerindeki değişimler; (2) hesap verebilirliğin artması ve (3) gelişen haber değerleri. Bardoel ve Deuze'e göre ise yeni medya gazetecilik mesleğini en az üç şekilde değiştirmektedir; gazeteciyi demokraside bir aracı güç olarak gereksiz kılma potansiyeline sahiptir; medya profesyonellerine geniş bir kaynak yelpazesi ve birlikte çalışmak için sonsuz teknolojik olanaklar sunar ve kendi gazetecilik türünü yaratır; dijital veya daha doğrusu çevrimiçi gazetecilik. Bardoel ve Deuze (2001, s. 16), bu değişiklikleri şöyle sıralamaktadır;

- Toplumdaki bu değişikliklerin ve sosyal iletişimdeki güç ilişkilerinin değişmesinin bir sonucu olarak, geleceğin gazetecisinin, mesleğin eskiden yaptığı gibi "ex cathedra" konuşmasına artık izin verilmeyecek.
- Ağ gazeteciliğinin daha yatay iletişim ilişkileri, endüstriyel gazeteciliğin dikey, ataerkil ilişkisinin yerini alacak.
- Gazetecilik ve gazeteciler, diğer tüm sosyal kurumlar veya meslekler gibi performanslarından sorumlu tutulacaklar ve vatandaşlar ve topluma karşı daha açık ve duyarlı olmaları gerekecek.

Yeni medyanın ve özellikle sosyal medyanın ifade özgürlüğü ve demokrasi ile ilişkisi iki görüş etrafında tartışılmaktadır. Bazı yazarlar yeni medyayı çevrimiçi kamusal alanın genişlemesi ve yeni bir müzakere kalitesi için bir araç olarak görürken daha şüpheci yaklaşan yazarlar ise sosyal medyanın siyasi tartışmaları daha az kapsayıcı ve müzakereci hale getirdiğine işaret etmektedir (Grömping, 2014, s. 40). Yüksek Mahkeme Yargıcı Anthony Kennedy, kamusal alanın yeni medyaya doğru genişlediğini şöyle ifade etmiştir; "Zihinler eskisi gibi sokaklarda ve parklarda değişmiyor. Artan bir biçimde önemli fikir alışverişi ve kamu bilincinin şekillenmesi kitle ve elektronik medyada gerçekleşir" (Sunstein, 2009, s. 24-25).

Pavlik'in (1999) daha iyi, daha demokratik, daha verimli bir ortam vaadi taşıdığını öne sürdüğü bu boyut katılımcılara haber içeriklerine ilişkin sınırsız tartışma olanağı tanımaktadır. Diğer yandan Sunstein (2017) ise #Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media adlı çalışmasında sosyal medya gibi iletişim teknolojilerinin sosyo-politik parçalanmaya, radikalleşmeye, kendi kendini ayırmaya, müzakereci yerleşim

bölgelerinin oluşumuna ve yanlış bilginin hızlı yayılmasına olanak sağladığını ifade etmektedir. Çalışmasında algoritmalar ve filtreler doğrultusunda oluşan/oluşturulan “yankı odalarına” vurgu yapan Sunstein’e göre belirli bir toplulukta demokrasiyi sürdürmek için gereken müzakere kültürü, farklı bilgilere ve çelişkili bakış açılarına maruz kalınmadığı takdirde tehlike altına girmektedir.

Grömping’e (2014, s. 40) göre; yankı odaları, tutarsız bilgilerin göz ardı edilmesi ve yüksek derecede bilişsel hatalarla karakterize edilmektedir. Nitekim 2014 Thai seçimlerinde iki partizan Facebook grubu üzerine içerik analizi yapan Grömping (2014), bu yankı odaları ya da filtre baloncuklarında “fikir alışverişinin, kişinin bakış açılarının eleştirel bir yansımalarının veya farklı fikirlerin basit bir şekilde dinlenmesinin” olası görünmediğini ifade etmiştir.

Kişiselleştirilmiş bir yapıya sahip olmakla birlikte dijital habercilik, kullanıcıların yankı odalarının önemli ölçüde dışında yer almaktadır. Okuyucular/kullanıcılar bu alanlarda kendi düşüncelerinden farklı görüşlerle karşılaşabilmektedir. Haber yorumlarını incelendiğinde de kendi “filtre baloncukları” içinde yaşayan okuyucuların/kullanıcıların zıt görüşlerle karşılaştıklarında nefret söylemine yöneldikleri ve kutuplaşmanın yaşandığı gözlemlenmektedir. Okuyucular/kullanıcılar sadece haberi okumakla kalmayıp, yorum yapmakta, yapılan yorumları okumakta ve kendi aralarında tartışmaya girmektedirler.

Teknoloji belirli bir toplum ve kültürün ürünleridir ve toplumsal hayatın ayrılmaz bir parçası olarak karşımıza çıkar. Teknolojik determinizm toplumun teknolojik gelişmeler doğrultusunda şekillendiğini ifade etmektedir; teknolojinin olumsuz etkileri ise teknolojinin doğasından değil yanlış ve eksik kullanımından kaynaklı görülür (Hauer, 2017, s. 1).

Hauer (2017, s. 3); son yıllarda birbirleriyle bağlantılı olarak yaşanan teknolojik, sosyal ve kültürel dönüşümlerin bazı becerilerin gerekliliğini beraberinde getirdiğini ifade etmektedir. İletişim, yaratıcılık ve yenilik, iş birliği, eleştirel düşünme ve problem çözme, teknolojik yeterlilik. Kısaca yeni medya okuryazarlığı olarak niteleyebileceğimiz bu beceriler farklı okuryazarlık biçimlerini bünyesinde barındırmaktadır. Yeni medya okuryazarlığı terimi bu kapsamda, “farklı ortamlardaki metinselliklerin, araç ve teknolojilerin kullanımını, eleştirel düşünme ve analiz becerilerini, etik düşünme ve davranma sürecini, ekip çalışması ve iş birliği yoluyla aktif katılım süreçlerini içeren bilişsel, duygusal ve sosyal becerileri” ifade etmektedir (Sezen, 2011, s. 162).

Sosyal medya üzerine etki araştırmaları (Bozdağ, 2020; Crilley, Gillespie, & Willis, 2020; Downing, 2019; Eriksson, 2016; Lewis, Pond, Cameron, & Lewis, 2019; Ross & Bhatia, 2019; Siapera, 2014) genellikle, siyasi tartışmaların yoğunluk kazandığı alternatif bir kamusal alan olan Twitter üzerine odaklanmıştır (Ural, 2021, s. 1083). Sosyal medya mecralarında kendi filtre baloncukları ve yankı odaları içinde yapılandırılmış haber akışlarıyla kendi gerçekliklerini oluşturan kullanıcılar, haber yorumlarında ise farklı haber akışlarına ve gerçekliklere sahip kullanıcılarla karşılaşmaktadır. Bu bağlamda siyasi ve toplumsal olaylara ilişkin haberlere yapılan kullanıcı yorumları, kutuplaşmanın görünürlük kazandığı alanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bozdağ (2020, s. 15), politikacılar, devlet kurumları, eğitim, yasalar ve medya tarafından sağlanan yukarıdan aşağıya söylemlerin müzakere edilmesi için bir arka kanal görevi gören sosyal medyanın (Eriksson, 2010) aynı zamanda kaba iletişim biçimlerine de daha yatkın olduğunu ifade eder. Nitekim mesleki ve etik kullanıcıların üzerinde fazla düşünmeden, hızlı ve çoğu zaman da beğeni ve etkileşim sayısını arttırma odaklı

paylaşımları sosyal medyayı ayrımcılığa ve nefret söylemine de açık hale getirir (Bozdağ, 2020, s. 15). Diğer yandan bu durumda kullanıcıların anonim kalabilmelerinin, zamansal ve mekânsal farklılıklarının ve sosyal medyada kişisel ilişkilerden bağımsız bir biçimde yer alabilmelerinin etkisi olduğu da düşünülebilir.

2011’de Norveç’te meydana gelen saldırıların ardından 6 gün boyunca Twitter içeriklerini analiz eden Eriksson (2015), Twitter’ın geleneksel medyanın söylemlerinin tartışıldığı bir arka plan olarak işlev gördüğünü ifade eder. Benzer şekilde Harrington vd. de Twitter özelinde inceledikleri sosyal medyayı televizyonun bir “tamamlayıcısı” olarak görür. İkinci bir ekran olarak Twitter, ana akım medya tarafından paylaşılan gündemi aşağıdan yukarıya da tartışmaya izin vererek televizyon izleme eylemini daha toplumsal hale getirir (Harrington vd., 2014, s. 406).

Nitekim 70 milyon tweetin analiz edildiği bir araştırma siyasi tartışmalarda yer alan Twitter kullanıcılarının çoğunlukla kentsel alanlarda yaşayan ve aşırı ideolojik görüşlere sahip erkek kullanıcılar olduğunu ortaya koymuştur (Barbera vd, 2014).

Boyd (2010), bu yeni kamusal alanı “ağa bağlı kamusal alanlar” olarak tanımlamıştır. Bu kamusal alanlar diğer kamusal alanlarla birçok ortak özellik taşır. Ancak diğer yandan “teknolojinin onları yapılandırma yolları, insanların bu ortamlarla nasıl etkileşim kuracağını şekillendiren farklı yetenekleri” (boyd, 2010, s. 39) de beraberinde getirmektedir. Diğer yandan internetin içinden çıktığı ve içinde işlediği güç yapıları, dolaylı etkileşimi etkilemektedir (Baym ve boyd, 2012, s. 327). Nitekim Türkiye’nin makro politik yapısından kaynaklanan kutuplaşmalar sıradan, gündelik olayların tartışmaya açıldığı dijital platformlarda sıradan, gündelik olayların tartışılmasında dahi kendini göstermekte (Özdüzen ve Korkut, 2020, s. 2) hikâyeye konu olan kişilerin özel hayatları ideolojik, siyasi hatta dini tartışmaları körükleyebilmektedir. Diğer yandan dijital alanda görünürlük kazanan bu kutuplaşma, AKP Hükümeti’nin trol ordusu da dâhil olmak üzere siyasette aşırı işlenmiş ve hükümet kaynaklı siyasi kutuplaşmayı da kapsamaktadır (Özdüzen ve Korkut, 2020, s. 1).

Ural’ın (2021, s. 1995) Türkiye’nin siyasi ve toplumsal yapısı çerçevesinde ele aldığı #AliErbaşYalnızDegildir hashtagi altında paylaşılan tweetleri inceleyen araştırmasında da söz konusu tweetlerde üç özellik belirgin bir biçimde göze çarpmaktadır.

1. Belirli bir İslami anlam biçimine ait olmak,
2. Türk milletini sözde düşmanlarına karşı bir savaş halinde hayal etmek ve
3. Heteroseksüel evlilik dışındaki cinsel uygulamalara karışanlara karşı suçlama.

Sosyalleşmemizin ve günlük etkileşimlerimizin çoğu sosyal ağ sitelerinde gerçekleştiği için, sosyal medya günümüzde sıradan olanı veya gündelik olanı giderek daha fazla yansıtmaktadır (Özdüzen ve Korkut, 2020, s. 1). Güncel araştırmalar siyasi tartışmaların sıradan, gündelik olaylara ilişkin paylaşımlarda kendine gittikçe daha fazla yer bulduğunu göstermektedir (Özdüzen ve Korkut, 2020, s. 2). Türkiye de özellikle son yıllarda gündelik olaylar veya toplumsal cinsiyet meseleleri üzerine bu tür sayısız sosyal medya çatışmasına sahne olmuştur (Özdüzen ve Korkut, 2020, s. 2). Bu doğrultuda kullanıcılarına sundukları haber yorum alanları ile sosyal medya ile kesişen dijital habercilikte iki temel sorunla karşılaşmaktadır. Birincisi, en önemli gelir kalemi reklam gelirleri olan dijital habercilik, artan rekabet ortamında kullanıcıların beklentileri doğrultusunda magazinsel haberlere ve tık odaklı başlık ve içeriklere yönelmiştir. İkincisi söz konusu haber ve içeriklere yönelen radikal kullanıcılar, haber yorumlarında siyasi, dini, cinsiyetçi ve ırkçı nefret söylemi üretmekte ve yaygınlaştırmaktadır. Ağ tabanlı iletişime izin vererek toplumsal iletişime farklı bir boyut katan

sosyal medya, sosyal gerçekliğin temsillerini dolaşıma sokarak insanlara kendilerini ifade etmeleri için yeni bir alan tanıdır. Chadwick (2013: 4), bunu hibrit bir sistem olarak tanımlar. Başka bir deyişle sosyal medya geleneksel medyadan bağımsız değildir. Sosyal medyada oluşturulan içerikler profesyonel gazeteciler için kaynak teşkil ettiği gibi, sosyal medya da geleneksel medyada yer alan haber ve içeriklerin tartışıldığı bir alan olarak göze çarpar.

Twitter örneğinde inceleme yapan Barbera ve Rivero (2015, s. 714)., Twitter'ın içeriğinin çoğunun açık bir ideolojik eğilime sahip kullanıcılar tarafından oluşturulduğunu ve bu durumun da kutuplaşmış konuların aşırı temsiline yol açtığını ifade eder. Bu noktada devreye giren yankı odaları ve filtre baloncukları ise algoritmalarla ve kendi ağlarıyla sınırlanmış kullanıcıların bu kutuplaşmış ideolojilerini muhalif düşüncelerle çarpışma alanı yaratmadan destekler ve büyütür.

“Türkiye'nin sosyopolitik kutuplaşması, her zaman, etno-milliyetçi, sınıf, cinsiyet ve dinsel ayrılıklar arasındaki bölünmeleri körükleyen yankı odalarına atfedilir. Genel kabul gören argüman, insanların yalnızca (veya öncelikli olarak) mevcut siyasi fikirleri, tercihleri, çıkarları ve fikirleri pekiştiren ve kasıtlı olarak karşıt inançlara maruz kalmalarını sınırlayan bilgileri tüketme ve paylaşma döngüleriyle meşgul olmalarıdır” (Özdüzen ve McGarry, 2020).

Sosyal medya Türkiye'de, hükümet baskısı ve gazetecilerin artan otosansürü nedeniyle geleneksel medyaya karşı şüphe duyan birçok kullanıcı için birincil haber kaynağı haline gelmiştir (Bozdağ, 2020, s. 2). Bulut ve Yörük (2016, s. 4093), geleneksel medyaya yönelik bu güvensizliğin özellikle 2013 Gezi Parkı protestolarında arttığını ve muhalif grupların içerik üretmek ve paylaşmak için sosyal medyaya göç ettiklerini ifade eder.

Sosyal hayatın büyük ölçüde sınırlandırılarak insanların evlerinde kalmaya yönlendirildikleri pandemi dönemi, doğal olarak insanların sosyal medya mecralarında ve haber sitelerinde geçirdikleri zamanın da artmasına neden olmuştur. Diğer yandan kadının, hem kamusal alanda hem de özel alanda ayrı boyutlarıyla karşılaştığı, çatıştığı veya içselleştirdiği, ketlediği ya da yaygınlaştırdığı ataerkil toplum yapısına has toplumsal cinsiyet algısının kendini gösterebileceği yeni bir alan -dijital alan- ortaya çıkmıştır. İnternet teknolojilerinin sağladığı olanaklarla kendilerine yeni bir kimlik ve gerçeklik inşa eden bireyler, dijital alanda özel alanın ve kamusal alanın sosyal kurallarından uzak bir biçimde ve anonimliğin arkasına saklanarak kadınlık ve erkeklik tanımlarını inşa edebilmektedir. Nitekim haber yorum alanları her ne kadar farklı ideoloji ve görüşe sahip insanların bir araya geldiği yerler olsa da kullanıcıların erkeklik ve kadınlık tanımları üzerinde büyük ölçüde birleştiği görülmektedir.

Erkeklik Çalışmalarına/Tartışmalarına Kısa Bir Bakış

Toplumsal cinsiyete yönelik akademik çalışmaların kadın sorunu ve feminizm odağında ilerleyen alanı, 1960'larda erkeklik çalışmaları da dahil edilerek genişletilir. Başlarda geleneksel erkekliğe indirgenen bu çalışmalar, 1980'lerle birlikte eleştirel bir nitelik kazanır. Toplumsal cinsiyet çalışmaları kapsamında yer alan erkeklik çalışmaları, eleştirel niteliği (CSMM) ile diğer alanlarda yapılan erkeklik çalışmalarından ayrılır. Michael Kimmel, Raewyn Connell, Herb Goldberg, Todd W. Reeser, Koen Sloopmaeckers, James Messerschmidt, ve Tony Coles gibi kuramcılar eleştirel erkeklik çalışmalarına katkıda bulunur.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin disiplinler arası bir perspektif ile çözümleneceğini düşünen akademik dünya, kadın çalışmalarına eleştirel erkeklik çalışmalarını da ekleyerek cinsiyet asimetrisinin temel sorunlarını derinlemesine araştırmaya yönelir. Bu araştırmalar Batıdaki kadar Türkiye’de de ilgi görür ve görmeye devam etmektedir.

1990’larda Deniz Kandiyoti’nin Müslüman çoğunluğa sahip toplumlardaki erkeklik rollerine yönelik değerlendirmeleri ile başlayan bu süreci, kült olarak değerlendirilebilecek Serpil Sancar’ın, Erkeklik: İmkânsız İktidar, Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler (2009) adlı çalışması ve Nurseli Yeşim Sünbüloğlu’nun Erkek Millet Asker Millet: Türkiye’de Militarizm, Milliyetçilik ve Erkeklik(ler) (2013) adlı derleme çalışması takip eder. Eril iktidar yapılarını üreten erkeklik hallerinin mercek altına aldığı akademik çalışmaların, sadece burada adı zikredilen birkaç yayından ibaret olduğu söylenemez. Özellikle son 10-15 yıl içerisinde erkeklik çalışmalarına yönelik ilgi artış göstermekte; makale, tez ve kitap çalışmaları çeşitlilik kazanmaktadır. Bu artışın altında yer alan sosyolojik olgulara bakıldığında ise başta şiddet olmak üzere, cinsiyet eşitsizliği, ayrımcılık ve cinsiyetçilik olduğu söylenebilir (Çoban Keneş, 2014).

Artan dijitalleşme ile erkeklik sadece özel alanlarda değil çevrimiçi kamusal alanlarda da üretilir. İnternetin bir kamusal alan olup olmadığına yönelik iki farklı yaklaşım etrafında tartışmalar toplanmaktadır. Dahlberg (2001) internet ve yeni medyaya belirli bir kitlenin ulaşım sağladığını ifade ederek internetin elit bir çevrimiçi kamusal alan yarattığını belirtir. Habermas (2004), Dahlberg’in bu eleştirisinde yer alan kamusal alandaki paylaşımların elit, eleştirel ve rasyonel bir nitelik taşıma zorunluluğuna vurgu yapar. Habermas’a (2010, s. 65) göre ortak çıkarın ve gerçeğin konuşularak elde edildiği kamusal alan, sadece politik alanla sınırlı değildir. Bu alan, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve öznellik gibi konuları da içermektedir. Kamusal alanlar genişleyip yeni konu ve özneleri dahil edecek bir niteliğe sahiptir; bu sebeple çevrimiçi alanlara dönüşmesi de bu kavramsallaştırmanın sınırlarını genişletir. Çevrimiçi kamusal alandaki paylaşımlarda okuyucu yorumlarını değerlendiren Craford (2009) ise okuyucu yorumlarının tek başına çevrimiçi kamusal alan olarak değerlendirilemeyeceğine ve bu yorumların diğer okuyucuların olumlu ya da olumsuz eleştirilerde bulunmasına neden olduğu sürece kamusal niteliği tartışılabileceğine vurgu yapar. Okuyucu yorumları ve çevrimiçi kamusal alan ilişkisine değinen Zamith ve Lewis (2014) ise söz konusu alanın bağımsız ve etkili içerik üretme, katılımın artması ve çeşitliliğin sağlanması gibi kısıtlamaların aşılması ile kamusal alan niteliğine ulaşacağını belirtir. İnternetin çevrimiçi kamusal alan olup olmadığına yönelik farklı tartışmalar devam ederken, Habermas’ın ve Craford’un ifadeleri çerçevesinde bu çalışmanın/araştırmanın, kamusal alanın çevrimiçi kamusal alana genişlediği ön kabulüne sahip olduğunu ifade etmek gerekir. Buna göre; kamusal alanın çevrimiçi kamusal alana genişlemesi ile bireyler geleneksel medya haricinde de bilgiye ulaşabilir, bu bilgiler hakkında yorum yapabilir ve eleştiri getirebilir. İnternetin sağladığı çevrimiçi kamusal alan ile merkezî bir yapıya sahip olan kitle iletişimi, bireylerin aktif oldukları ve geribildirim gönderebildikleri bir şekle dönüşür (Toraman ve Ormanlı, 2019, s. 195). Ancak çevrimiçi kamusal alandaki içerik üretimleri ve eleştirel yorumlar denetim mekanizmalarından geçmediği ve esnek bir yaklaşımla (post-moderation)⁴ yayınlandığı için nefret söyleminin, ayrımcılığın ya da erkeklik ideolojisinin kolektif aklın üretiminde yayılmasına işlerlik kazandırdığı da belirtilebilir. Okuyucu yorumlarının metinsel özelliklerini inceleyen çalışmalarda, çevrimiçi kamusal alanda çeşitli gruplara yönelik nefret söylemi üretimine vurgu

⁴ Haber sitelerindeki okuyucu yorumlarına dair iki yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan ilki yayın öncesi okuyucu yorumlarına yönelik değerlendirmelerin yapıldığı ve bu değerlendirmeler sonrası yorumlar yayınlandığı müdahaleci yaklaşımdır. İkinci yaklaşım ise okur yorumlarının bir denetim mekanizmasından geçmeden direkt olarak yayınlandığı esnek yaklaşımdır. Bu yaklaşımda şikâyet sonrasında paylaşımlar web sitesinden kaldırılmaktadır (Silva vd. 2013).

yapılmaktadır (Özdemir, 2009; Dirini, 2010, Dursun, 2012; Ergeç ve Zateri, 2017). Çevrimiçi kamusal alanın erkeklik ideolojisinin üretimine etkisinin izlerine araştırmada yer alan okuyucu yorumlarında da rastlamak mümkündür.

Kamusal alanın çevrimiçi kamusal alana genişlemesi ile bugün Meuser'ın homososyal ortam olarak belirlediği fiziki ve sosyal alanların dışında dijital alanların da cinsiyet ideolojilerinin üretilmesinde etkili olduğu söylenebilir. Hatta dijital alanların etkin hale gelmesiyle cinsiyet politikalarının ya da rollerinin sadece homososyal alanlarda üretilip pekiştirilmediği aynı zamanda heterojen nitelik (kadın ve erkek) taşıyan ortamlar olarak ifade edilebilecek çevrimiçi kamusal alanlarda da inşa edildiği iddia edilebilir. Özellikle bireylerin/öznelerin yeni kimlikler ile kendilerini var ettikleri bu sanal alanlarda, belirli sınırların henüz netlik kazanmamasından kaynaklı olarak eleştirel yorumlar denetlenmemekte ve bireyler, farklı cinsiyet gruplarına dahil olmalarına rağmen baskın cinsiyetçi bir dilin inşa edildiği bu alanları homososyal ortam niteliğine dönüştürebilmektedir. Başka bir deyişle heterojen bir kitleye sahip olan çevrimiçi kamusal alanın ataerkil değerleri pekiştiren içerik üretimleri inşa ederek bu alana bir nevi homososyal bir nitelik kazandırdığı söylenebilir. Çevrimiçi kamusal alanda üretilen erkeklik ideolojisi üzerine düşünmeye başlamadan önce, bu kavramın ataerki ile olan girift ilişkisini vurgulayarak başlamak anlamlı olacaktır.

Ataerkil sistemin işlerlik kazanmasında erkeklik değerlerinin üretimi oldukça belirgindir. Asırlardır değişmeye direnen tek ve sabit bir yapı olarak düşünölen ataerkil sistem, sadece erkek tarafından değil, kadının da onaylama ve takdir mekanizması ile yeniden üretilmektedir (Bourdieu, 2014). Cinsiyete dayalı iş bölümünü, evlilik, aile ve üreme yetkisini şekillendiren ataerkil sistem, erkek otoritesinin her geçen gün kuvvetlenmesi anlamı taşır. Ataerkil toplumlarda erkeklik ideolojisinin geleneksel ve muhafazakâr değerlerine sahip olan kesimlerindeki oğlan çocuğu, doğduğu andan itibaren "sünnet olmayan erkeklige geçiş yapmamış sayılır, askere gitmeyene adam demezler, çalışırsan daha saygın hale gelirsin ya da evli erkeğin toplumda bir itibarı vardır" söylemleriyle imkânsız erkeklik halleri ile çevrelenmekte ve geleneksel toplumun belirlediği rolleri içselleştirdikçe eril kodları üretmektedir. Başka bir deyişle erkeklik, bu geleneksel eril kodlar üzerinden inşa edilmektedir.

Erkeklik tanımlamaları, topluma ve kültüre göre farklılık gösterir. Buna göre erkeksilik ve erkeklik kültürel düzeyde oluşan sosyal kurallar çerçevesinde, erkeklerin yapmaları ve yapmamaları gereken öğretileri benimsemeleri ve bu öğretilere yönelik davranış ya da tutum geliştirmeleriyle tanımlanmaktadır (Sakallı ve Türkoğlu, 2019, s. 55). Eleştirel erkeklik çalışması yapan yazarların/kuramcılarının, erkekligin istikrarsız doğasının yeniden üretilmesinde iktidar, şiddet, kadınsılaşma ya da efemineleşme gibi kavramlara odaklandığını ve tahakküm ilişkilerini başta bu kavramlar üzerinden tartıştiklarını söylemek mümkündür.

Pierre Bourdieu, (2014, s. 71) eril tahakküm ile ilişkilendirdiği erkekligi; "Erkeklik diğer erkeklerin önünde ve onlar için kadınlığa karşıt, her şeyden önce kişinin kendi içindeki bir tür dişil korkusu içinde inşa edilmiştir." şeklinde açıklar. Bourdieu'ya (1992, s. 166) göre eril tahakküm eylemlerinin işlerlik kazanmasında sembolik iktidar ve şiddet kavramları önemli bir yere sahiptir. Sembolik şiddet, erkek egemenliğini meşrulaştırır ve normalize eder. Sembolik şiddet, toplumun tüm üyeleri tarafından paylaşılan meşru ve doğal dünya, algı şemaları, bilişsel yapılar ve düşünöceler yoluyla uygulandığı için sembolik iktidarın bir uzantısıdır. Bu iktidar ve şiddet türü, dil yapıları, aile, eğitim sistemi, din ve devlet iktidarı tarafından üretilir. Bourdieu'nun sembolik iktidar ve şiddet kavramsallaştırması bağlamında kadına yönelik şiddet dinamikleri değerlendiren Magdalena Grzyb, erkek egemenliği ve tahakküm yapısının arasında sıkı bir ilişki olduğunu ifade eder. Grzyb

(2016, s. 1044) kadınlar üzerinde kontrol mekanizmasının sağlanamamasının erkek egemenliğine yönelik büyük bir tehdit olduğunu, bu tehdidin ortadan kaldırılması ve egemenliğin yeniden inşa edilmesi için de sembolik şiddete başvurulduğunu belirtir. Kadınlar eril otoritenin (aile, eş, partner vs.) belirlediği kurallar karşısında “uygunsuz” davranışlar sergilediğinde eril iktidar krizleri yaşanır ve sembolik şiddet pratikleri, tahakküm biçimi olarak uygulanır. Başka bir deyişle, iktidar krizi yaşayan erkekler kendi itibarlarını, tahakkümlerini ve otoritelerini yeniden tesis etmek için kadınlara şiddet eğilimi gösterirler (Messerschmidt, 2017). Kadın cinayetleri ve erkek tahakkümü ile ilgili araştırmalar yapan Messerschmidt (2017, s. 75) de erkeklerin yitirilen iktidar yapılarını yeniden tesis etmek, hükmetmek ve kontrol etmek için artan bir oranda kadınlara şiddet uyguladıklarını ifade eder. Messerschmidt’e (2017, s. 76) göre kadını mülkiyeti olarak gören, ilişkiyi yöneten ve kontrol eden erkekler, kadınlar üzerinde güç kullanmaktan çekinmezler ve şiddet uygularlar. Hatta erkekler kendi belirledikleri sınırların dışına çıkan kadınları kontrol altına almak, ailelerinin sözde namusunu ve onurunu korumak ve toplumsal statülerini kaybetmemek için de şiddet pratikleriyle iktidar yapılarını inşa eder. Tahakküm ve iktidar yapısı arasında ilişki kuran Arthur Brittan (1989, s. 2) ise erkekliğin/adamlığın iktidar konumlarını sürdürmek ve meşrulaştırmak için eril öznelerin kullandığı bir ideoloji olduğunu ifade eder. Hatta Brittan bu ideolojinin yatay ve dikey, sınıf ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin akışkan bir form içerisinde olduğunu da altını çizer.

Todd W. Reeser, erkeğin beden ve hormonlar ile kurulan geleneksel bağını yapıbozuma uğratar. Bugüne kadar toplumun eril beden üzerinden oluşturduğu eksiklik ve tamlik metaforu ile erkekliğin üretildiğini belirtir. Reeser’a (2010, s. 1) göre geleneksel toplumun talepleri ve arzularına göre eril beden, yapısal ve görsel uyum içermelidir. Bu bağlamda “daha” parantezi içerisinde erkekler; kaslı, sert, kıllı ve güçlü bedenleriyle tamlik özelliği gösterirken, ev içi iş bölümüne duyarlı, toplumsal cinsiyet eşitliğinden yana, sıcakkanlı, neşeli ve dans eden erkekler ise eksik ya da yoksun olarak değerlendirilmektedir. Bu kalıp yargıların belirlediği bakış açısı ile erkeklik ile bedensellik arasında bitişirme yapılmaktadır. Fiziksel yapı ve iktidar arasında kurulan ilişki aynı zamanda erkeklerin kendi arasındaki rekabet mekanizmasına da işlerlik kazandırmaktadır.

Robert Brannon ise erkekliğin toplumsal hayatta kadının tam tersi konumlandırıldığını açıklamak için Brannon Erkeklik Ölçeğini [Brannon Masculinity Scale] geliştirmiş ve erkeklik ideolojisine dair ayrıntıları, toplum tarafından belirtilen beklentilere uyum sağlanıp sağlanmama çerçevesinde değerlendirmiştir. Brannon Erkeklik Ölçeği; “tüm kadınsı davranış ve özelliklerden kaçınma, duyguların saklanması, başarı, statü kazanımı ve evi geçindirme yetkinliği, beğeni ve saygı görme, güç, güven ve bağımsızlık, saldırganlık, şiddet ve cesaret” gibi ölçüm maddelerinden oluşmaktadır (Brannon ve Juni, 1984). (...) Erkeklerin kadına yönelik şiddeti ve saldırganlığı gözlemlenebilir bir özellik taşıırken diğer erkeklere yönelik şiddet eylemleri daha içe dönük ve yıkıcı bir nitelik taşır (Atay, 2004, s. 22). Tayfun Atay, Brannon Erkeklik Ölçeğini referans alarak yaptığı erkeklik ideolojisi eleştirisinde “erkeklik en çok erkeği ezer” yorumlamasıyla hem erkeğin dışlaşma korkusunu hem de egemenlik yapısının sadece kadınları değil erkekleri de kapsadığının altını çizer (Atay, 2012, s. 52). Bu noktada erkekliğin ideal ve hegemonik formlar içerisinde belirlendiğini söylemek mümkündür. İdeal ile kastedilen imkânsız erkeklik halleri iken, hegemonik ile kastedilenin de toplum tarafından belirlenen katı cinsiyet rolleri olduğu ifade edilebilir (Demren, 2008, s. 76). Raewyn Connell (1998, s. 245) erkekliğin inşasındaki hegemonik ilişkiler vurgusuyla ataeril sistem içerisinde eril öznenin kendisini inşa ederken şiddetten bağımsız hareket edemeyeceğinin altını çizer. Burada kastedilen şiddet, tam anlamıyla fiziksel şiddet değildir. Erkekliğin kuruluşunda, hiyerarşik ilişkinin oluşturulmasında ve eril öznelerin uyacağı kuralların belirlenmesinde, başka bir deyişle erkeklik oyununun hazırlanmasında sembolik

şiddet kaçınılmazdır. Connell, aynı zamanda sembolik ve fiziksel şiddet stratejilerinin sınıfsal temelli farklılıklar taşıdığını da ifade etmektedir. Böylelikle baskın olan erkeklik, diğer erkeklik türleri tarafından pekiştirilmektedir. Ancak erkeklik değerlerinin üretimini sadece şiddet sarmalı ile açıklamak mümkün değildir. En az onun kadar güçlü olan bir diğer yapı ise rıza üretimidir. Connell, hegemonik erkeklik kavramsallaştırmalarını Gramsci'nin (2000, s. 189-198) hegemonya kavramı çerçevesinde oluşturur. Yok edilme yerine hâkim eril düşünce, güçler dengesi içerisinde "ortak akıl" ile kabul edilir ve bu düşünce dışında konumlanan azınlık grupları baskı altına alınır. İkna ve diğer araçların kullanımıyla sağlanan bu rıza üretimi sayesinde sosyal gücün sürdürülmesi sağlanır. Bu noktadan hareketle Connell (1998, s. 247), hegemonik erkekliğin diğer erkeklik türlerini eğip bükerek, hor görerek, dışlayarak, biçimsizleştirerek, reddederek ya da baskı altına alarak bir rıza üretimi yarattığını ifade eder. Hegemonik erkeklik, sabit ve durağan bir yapıya sahip değildir; akışkan özelliği nedeniyle sürekli yeni bir biçime dönüşür. Bu sebeple, birbirinden farklı erillikler ve çoklu erkeklikler bulunur. Hegemonik erkeklik, heteronormatif kurallara uyumluluk -cinsellik, evlilik- ve maçoçluk ile ilişkilidir. Eril özne için ideal erkeklik hali olarak düşünülen hegemonik erkekliğe toplumda az sayıda özne uyum gösterebilir. Büyük çoğunluk ataerkil değerlerin ve hegemonik erkekliğin devam etmesini sağlayan işbirlikçi erkeklik konumlandırılmasında yer alır. Erkeklik türlerini belirleyen bir diğer özellik ise ırk ve sınıf kategorileridir. Bu kategorilerin oluşturduğu dominantlık ve madunluk ile marjinal erkeklik yaratılır. Marjinal erkeklikte hegemonik erkekliğin pekiştirilmesinde oldukça etkilidir (Connell ve Messerschmidt, 2005, s. 836).

Tony Coles (2009, s. 34), Connell'in hegemonik erkeklik kavramı ile Bourdieu'nun habitus kavramı arasında kurduğu ilişki çerçevesinde mozaik/çoklu erkeklik tanımlamasını oluşturur. Bourdieu'a göre özne kendi kararlarını oluşturma aşamasında tam olarak özgür değildir. Ancak toplumun belirlediği normlara uyma aşamasında da gönüllü değildir. Habitus, toplumla özne arasındaki uzlaşmayı sağlayan bir kavram olarak kullanılır. Özne, geçmişten bugüne getirdiği bilgi birikimi sayesinde toplumun yapılanmasında etkili olur. Coles (2008, s. 238), mozaik erkeklik ile eril öznenin, hegemonik erkekliğin gereklerinden kendi standartlarına uyan kategorileri (kendi yeteneklerine, güçlerine, kavrayışına) seçerek erkeklik ideasını yarattığını belirtir. Coles'un erkeklik tanımlaması bireysel bir nitelik taşır. Eril özne, kendisine ayrıcalık, statü ve dominant bir yapı sağlayacak özellikleri ön plana çıkararak hegemonyasını yaratır. Başka bir deyişle Coles (2008, s. 238), entelektüel sermayeye yatırım yapmayan eril öznenin fiziksel sermayeye yatırım yaparak kendi hegemonyasını oluşturduğunu ifade eder. Bu durumda eril özne maskülen niteliklerini belirgin hale getirerek toplumun ona atfettiği ataerkil değerleri inşa etmektedir.

Bourdieu'nun habitus kavramı ile erkeklik üretimi arasındaki ilişkiyi irdelleyen Lipman-Blumen (1976) ise homososyallik tanımlaması ile Coles'den ayrılır. Aynı cinsiyete sahip öznelerin kendi cinsiyet rollerini pekiştirmek için bir arada bulunmasını ifade eden bu kavram, erkeklik değerlerini ürettiği gibi erkeklik krizlerinin de sağaltılmasına imkân sağlar. Homososyal ortamlar, eril özneler arasındaki sohbetlerin, böhürlenmelerin, kahramanlıkların ve kendi erkekliklerinin kabulü için merkezi bir rol oynar. Çünkü eril özneler birbirlerini izler, dinler ve performanslarını değerlendirir. Bu bireysel ve kolektif içerikli yapı, onların kendi kimliklerini kurmalarını/oluşturmalarını sağlar. Sosyal çevre içerisinde üretilen erkeklikler, Connell'in hegemonik erkeklik yapısında olduğu gibi bu yapıda da değişmez değildir. Eril özne, sosyal çevre ile girdiği etkileşim oranına bağlı olarak tahakküm yapısını oluşturur ve geliştirebilir (Kimmel, 2000). Meuser'a göre toplumsal cinsiyet asimetrisi, eril tahakkümün devam edebilmesi için homososyal ortamlarda yeniden üretilerek doğallaştırılmaktadır. Eril özneler, kendi aralarında geliştirdikleri bağı güçlendirerek ve rıza üretimi

sağlayarak kendileri ile aynı değer yargılarını paylaşan diğer eril özne gruplarını onaylamakta, desteklemekte ve bu grupların dışında konumlanan azınlık gruplarını da dışlayıp marjinalleştirerek erkeklik değerlerini üretmektedir. Meuser (2004, s. 396-397), homososyal ortamların sosyal ve fizik olarak iki düzeyine dikkat çeker. Ona göre sosyal düzey öznelerin değer sistemlerini, ahlaki ve siyasi yapılarını ifade eder. Fiziki düzey ise eril-dişil ayrımı gözetken mekânsal farklılaşmayı içerir. Bugün artık erkeklik ve kadınlık ideolojisinin sadece homososyal ortamlarda üretilmediğini ya da pekiştirilmediğini, bu homososyal ortamlara alternatif olarak dijital ortamların/çevrimiçi kamusal alanın var olduğu ifade etmek gerekir. Bu ortamlarda eril ve dişil özneler birlikte yer alarak kendi baskın dil yapıları ile heterojen bir niteliğe sahip olan bu alanda üretilen cinsiyetçi söylemlerin niteliğini homojenleştirmektedir. Eril ya da dişil özneler, kendilerine yeni sanal kimlik edindikleri, değer yargısı ve ahlaki yapılarını kurgulayabildikleri bu çevrimiçi kamusal alanda erilliği, erkekliği ve erkeksiliği inşa edebilmekte ve pekiştirebilmektedir. Çevrimiçi kamusal alanda dil üzerinden işlerlik kazanan eril tahakkümün kadın ya da erkek tarafından üretilmesinin önemi kalmadığı gibi, diğer yandan da hem cinsiyet asimetrisini güçlendirdiği hem de erkeklik krizlerini sağalttığı ya da erkekliğin kırılğan yapısını onardığı ifade edilebilir. Çevrimiçi kamusal alanda erkeklik söylemlerinin belirginlik kazanmasında medya metinlerinin de etkili olduğu unutulmamalıdır.

Medya metinlerinde -haber, dizi, televizyon programı, reklam, sinema filmi vs.- oluşturulan ortak kodlar tarafından yeniden üretilen toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yeni medya dolayımı ile yeni bir form kazanmakta ve ikincilleştirme, cinsiyetçilik, ayrımcılık ve eril egemenlik, sanal zorbalık şekline dönüşmektedir. Medya metinlerinde şiddet odaklı, saldırgan, otoriter, sert ve maço olarak oluşturulan erkeklik ikonları, eril öznelerin kendi erkekliklerini bu temsiller üzerinden kurgulamalarına ve onları rol model olarak benimsemelerine neden olmaktadır. Medya metinleri içinde özellikle mağdur suçlayıcı (victim-blaming) habercilik anlayışı, haberde yanlılık, haberin sunuluş biçimi, haberde kullanılan dil, başlıkların ve görsellerin seçimleri vb. unsurlar hem kanaat önderi olarak değerlendirilen medya profesyonellerinin hem de okuyucunun/kullanıcının yorumlarında cinsiyet temelli ayrımcılığı güçlendirmesi için alan açmaktadır (Messerschmidt, 2017, s. 76; Alankuş, 2012, s. 26; Altun vd., 2007, s. 11). Benzer alanların köşe yazıları⁵ aracılığıyla da oluşturulduğunu söylemek mümkündür. Sosyal medya mecrasının kendisine sunduğu filtre baloncukları ve yankı odaları içinde yapılandığı haber akışları ile etkileşime giren okuyucu/kullanıcı, kendi bakış açısı dışında konumlanan özneler ile internette karşılaştığında baskılama ve iktidar yapısını daha sert bir dil üzerinden kurmaktadır. Diğer taraftan medya metinleri/haberler ataerkil bir kültüre sahip olan Türkiye'deki erkeklik hallerinden/değerlerinden bağımsız üretilmemektedir. Ancak cinsiyet politikalarının muhafazakâr içeriği ile birleşen medya metinlerin tahakküm altına alma prensibinden beslenen hegemonik erkeklik anlayışını beslediği de unutulmamalıdır. Bu girift yapının baskınlığı ve toplum tarafından kanıksanması, toplumsal cinsiyete ilişkin eşitsizliklerin ya da bazı meselelerin görünmez hale gelmesine neden olmaktadır. Özellikle söylem zemininde ilerleyen bu görünmezlik, psikolojik şiddet -argo kullanımı, saldırganlık ya da şiddeti yüceltme, mizojini, gücün kutsanması- olarak da ifade edilebilecek cinsiyetçi dilin normalleşmesine ve doğallaşmasına imkân sağlar. Dolaylı ya da doğrudan nefret söylemlerinin üretilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ifadelerin normalleşmesi ile çevrimiçi kamusal alanda hegemonik erkeklik anlayışı kurgulanmakta ve ataerkil ve cinsiyetçi ilişki ağı sarmalı genişletilmektedir. Erkekler kırılğan erkeklik yapılarını korumak için kendi kimliklerini öteki üzerinden inşa ederken, bir taraftan da toplumun

⁵ Cinsiyetçi haber dili ile yazılan köşe yazısı örneği için bkz. Hıncal Uluç'un, "İnkâr etmenin dayanılmaz cazibesi" başlıklı ve 18 Eylül 2005 tarihli köşe yazısı.

belirlediği ideal cinsiyet rollerine yönelik performans sergileyerek iktidar yapılarını her geçen gün glendirmektedir.

Bulgular

Çalışmada “Pınar Gültekin cinayeti” haberinde yer alan kullanıcı/okuyucu yorumlarının belirlenmesinin temel amacı, daha önceki kadına yönelik şiddet haberlerinde (Ayşe Paşalı, Şefika Etik, Özgecan Aslan, Emine Bulut ve Şule et) yer alan okuyucu/kullanıcı yorumlarından farklı bir niteliğe sahip olarak mağduru suçlayıcı ve cinsiyetçi bir dilin inşa edilmesidir. Bu sebeple amaçlı örnekleme tekniği kullanılarak bu cinsiyetçi dilin değerlendirilmesine dair bir inceleme yapılmaktadır. Ensonhaber.com’un “Pınar Gültekin’in cansız bedeni ormanlık alanda bulundu” başlıklı 21 Temmuz 2020 tarihli haberine en sonucusu 23 Temmuz 2020’de olmak üzere toplam 549 yorum yapılmıştır.

Yorum yapan kullanıcıların çoğu, gerçek isimlerini, soyisimlerini ve profil görüntülerini kullanmamaktadır. Kullanıcılardan 78 kişinin profili erkek ismi taşımaktadır. Bu profillerden 22’sinde isim ve soy isim bilgisi kullanılmaktadır. Kullanıcılardan 9 kişinin profil adı kadın ismi taşımaktadır. Bu profillerden 3’nde isim ve soy isim bilgisi kullanılmaktadır. Yapılan araştırmada kullanıcıların yukarıda belirtilen sayılar dışında cinsiyetleri belirlenememiştir. Ancak araştırmanın temel savlarından biri olan kadın erkekliği/erilliği (female masculinity) bağlamında kadınların da erkeklik söylemini ürettiği varsayımından hareket edilmektedir. Araştırma evreninde yer alan okuyucuların/kullanıcıların cinsiyetlerinin belirlenmeye çalışılması, evrimii kamusal alanda üretilen erkeklik söylemlerinin hangi baskın cinsiyetçi dil yapıları ile üretildiğine ve evrimii kamusal alanın homososyal bir nitelik taşıyıp taşımadığına yönelik değerlendirmeyi de çalışmanın kapsamına dahil etme çabasından kaynaklanmaktadır.

Yorumların geneline bakıldığında, Pleck’in de ifade ettiği gibi, erkeklerin kendilerini devamlı kanıtlanmasını belirten normlarla sosyalleştiği, toplumun kendisine biçtiği “stn” statüyü elde etmek için sürekli çabaladığı (akt. Sakallı ve Türkoğlu, 2019, s. 62) ve kırılğan erkekliği onarmak amacıyla eril-hegemonik dili ürettiği sonucuna varılmaktadır. Toplumdaki erkeklik statüsünü anlamaya yönelik yapılan çalışmalarda, erkekliğin kadınlığın karşısında konumlandırıldığı, zor kazanılan ancak çabuk kaybedilen bir özelliğe sahip olduğu ve başkalarının gözünde ispatlanma gereksinimi taşıyan bir statü olarak görüldüğü söylenebilir (Sakallı ve Türkoğlu, 2019, s. 62). Yapılan bu erkeklik çalışmalarından elde edilen bilgiler çerçevesinde okuyucuların/kullanıcıların yorumları, 6 ayrı tema üzerinden değerlendirilmektedir. Çalışmada tema/tematik analizinden yararlanılmasının nedenleri, okuyucuların/yorumcuların hangi değerler çerçevesinde erkeklik statüsünü belirlediklerini ortaya çıkarabilmek, erkeklikle ilintili hangi kavramları tehdit unsuru olarak değerlendirdiklerini belirlemek, erkekliği korumak ya da geri kazanmak için hangi kavramları/ideolojileri/söylemleri ürettiklerini görmek olarak özetlenebilir.

Tema/tematik analizi, veri kümelerinin oluşturulabilmesi, verilerin derlenmesi ve veri setlerinin belirlenmesi için araştırmacılara analitik ilgi alanlarıyla tanımlanabilir analiz ortamları sunmaktadır. Aynı zamanda tema analizinde elde edilen veri ögeleri, bireye atıfta bulunmakta ve söylemlerden elde edilen, tanımlanan ve buradan çıkarılan kod yığınlarından oluşmaktadır. Başka bir deyişle tema/tematik analiz katılımcıların deneyimlerini, söylemlerini ve anlamlarını bağlamsalcı bir yönteme oturtarak verileri yapılandırmaktadır. Böylelikle tema/tematik analiz, araştırmacılara sosyal inşacı epistemoloji içinde elde edilen veriler

aracılığıyla örtük teorik taahhütlerden sıyrılan yeni anlamlar ve yorumlamalar yapma zemini sağlamaktadır (Braun ve Clarke, 2006, s. 80-85). Buna göre araştırmada yer alan 549 yorumun 50'si cinsiyetçilik-mizojinik, 40'ı kutuplaştırıcı-ayrımcı, 18'i milliyetçi-muhafazakâr, 106'sı dinsel-ahlaksal, 150'si şiddet-argo ve 61'i faili suçlayan-yargılayan bir niteliğe sahip olduğu bulgulanmaktadır. Aynı zamanda bazı yorumlar birden çok tema kategorisine dahil olmaktadır. Bu bağlamda araştırmada yer alan 2 yorum hem kutuplaştırıcı-ayrımcı hem de cinsiyetçi-mizojinik kategorisine girmektedir. 5 yorum ise hem milliyetçi-muhafazakâr hem de kutuplaştırıcı-ayrımcı kategorisine girmektedir.

Okuyucu/kullanıcı yorumları tematik başlıklar dahilinde incelendiğinde řu sonuca varılmaktadır.

Tablo 2: Araştırmada yer alan erkeklik söyleminin inşa edildiği temalar

YORUM SAYISI	TEMA	CİNSİYET
150	Şiddet-Argo	11 Erkek (isim ve soy isim bilgisi yer almaktadır) 1 Kadın (isim ve soy isim bilgisi yer almaktadır)
106	Dinsel-Ahlaksal	7 Erkek (isim ve soy isim bilgisi yer almaktadır) 2 Kadın (isim ve soy isim bilgisi yer almaktadır)
61	Faili Suçlayan-Yargılayan	9 Erkek (isim ve soy isim bilgisi yer almaktadır)
50	Cinsiyetçilik-Mizojinik	5 Erkek (isim ve soy isim bilgisi yer almaktadır) 1 Kadın (isim ve soy isim bilgisi yer almaktadır)
40	Kutuplaştırıcı-Ayrımcı	1 Kadın (isim ve soy isim bilgisi yer almaktadır)
18	Milliyetçi-Muhafazakâr	Cinsiyet Belirlenememiştir

Araştırmada incelenen 549 yorumda okuyucuların/kullanıcıların kendi politik tutumları aracılığıyla faili ve/ya mağduru tabiileştirdiği, ikincilleştirdiği ve ötekileştirdiği görölmektedir. Özellikle kadına yönelik yapılan cinsiyetçi ve ön yargı içeren ifadeler şiddet ve saldırganlık eylemine olumlu bir anlam atfetmeye kadar ilerlemektedir.

Yapılan okuyucu/kullanıcı yorumlarının 106'sı cinayeti, toplumun ahlak kuralları ve dini inanışı üzerinden değerlendirmektedir. Bu noktada gerek mağdurun gerekse failin eylemlerinin dini ve ahlaki açıdan eleştirildiği görölmektedir. Okuyucular/kullanıcılar, kurbanın yaşam tarzının (yalnız yaşaması, evli bir erkekle birlikte olması vs.) İşlami inanca ve toplumsal ahlaka uygun olmadığını belirterek bir anlamda cinayeti

meşrulaştırmaktadır. Yapılan dini ve ahlaki yorumlarda faile yönelik eleştirinin ise cinayet suçlamasından çok evli bir adam olarak bir başka kadınla ilişki kurmak olduğu görülmektedir.

Okuyucuların/kullanıcıların dinsel-ahlaksal yorumlarının bazılarına aşağıda yer verilmektedir:

Yolcu: *“Haramda huzur arayana huzur haram olur. Bu kadar net”*

Enziyaretçi: *“Keske dini bütün yaşasaydı. Bugun hayatta olurdu. Laiklik modernlik uğruna hayatı son buldu”*

Metehan Ekin: *“Çarpık ilişkiler, para sevdası, rahat yaşam isteği, param var herşey hakkımcılar, mevkii sahibiyim yaparımcılar, zengin olsun yeterciler Günah nedir bilmezler. Tüm bu zihniyetler bitmediği sürece insanlar durulamacak!! Eğitin kendinizi ve evlatlarınızı.”*

Mazot: *“Allah zinayı haram kılmıştır. Eski sevgili eski karı eski koca vs bütün bu çapraz ilişki ve zinaların sonucu hep böyle pişmanlıktır. ZİNA PİŞMANLIKTIR”*

Ökkeş: *“kardeşim evlilik dışı ilişkiler ve gözlerin dışarıda olmasından daha çok böyle olaylar olur. İnsan çocuk yapmaya korkar oldu. Terbiye vermek gün geçtikte zorlaşıyor.”*

Faili suçlayan ve yargılayan yorum sayısı ise 61’dir. Söz konusu yorumların aynı zamanda şiddet ve argo ifadeler içerdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte farklı kategorilere dağılan 549 kullanıcı yorumunun 150’si açık bir biçimde argo ve/veya şiddet ifadeler içermektedir. Bu noktada okuyucuların/kullanıcıların sanal mecralarda gerçek kimliklerinin yer almaması nedeniyle düşüncelerini sosyal kurallarla süzmeden ifade ettiği ve hakaret ve argoya daha fazla başvurduğu düşünülebilir. Argo ve şiddet içeren yorumlar arasında idam istekleri de yer almaktadır. Okuyucuların/kullanıcıların kadına yönelik şiddete ilişkin eleştirileri şiddetin türleri-psikolojik, cinsel, sözel ve fiziksel- tarafından yeniden üretilmektedir. Diğer taraftan erkeklik söylemi argo kullanımı ve cinsiyetçi küfürler temelinde -penetrasyon etkisi- kurgulanmaktadır.

Argo ve şiddet içeren yorumlar, mağdur/kadınlar dışında faile/erkekler için yönelik saldırgan bir nitelik taşımaktadır. Bu yorumlarda erkekliğin en çok erkekleri baskıladığı ve zehirlediği söylenebilir. Başka bir deyişle, argo ve şiddet içeren kullanıcı yorumları toksik erkekliği inşa etmektedir. Toksik erkeklik kavramı, erkek şiddetini, saldırganlığını ve iktidarını ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kavram üzerinde evrensel bir anlaşmaya varılamamış olunmasına rağmen toksik erkeklik; kadınlara, erkekler, çocuklara ve topluma zararlı, erkeklikle ilişkili norm, inanç ve davranışların tümünü ifade etmek için kullanılmaktadır (İnci ve Alpen, 2019). Özellikle dil üzerinden çevrimiçi kamusal alanda yeniden inşa edilen erkeklik agresif, otoriter, ayrımcı ve cinsiyetçi bir nitelik kazanarak söylem etkili bir hale dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Eril özneler kendi erkeklik hallerini ve güçlü oldukları alanları, belirgin hale getirerek oluşturmakta ve kanıtlamaktadır. İktidar

sahibi olanların diğerlerini baskılamak ve geleneksel erkeklik değerlerini üretmek için yaptıkları cinsiyetçi ve aşağılayıcı yorumlar, çevrimiçi kamusal alanda gözlemlenmektedir. Bu davranışların belirginlik kazanmasında eril-muhafazakâr iktidarın oluşturduğu cinsiyet politikalarının, kadınlara kimlik ve şerefin taşıyıcısı olarak sembolik anlamlar yüklemesi, kadınlık kurgusunu annelik rolleri ile bitişirmesi, belirledikleri değerlere ve tanımlamalara uyum sağlamayanları damgalaması/etiketlemesi ya da ötekileştirmesi kadınların ataerki baskılarla denetlenmesinin önünü açar. Muhafazakâr iktidarın cinsiyet politikalarına dair yapılan bazı araştırmalarda şiddet, hor görme, hoşgörüsüzlük, aşağılama ve sömürü biçimlerini içeren pratikler aracılığıyla cinsiyetçiliğin açığa çıktığı söylenebilir. Hatta bu araştırmaların sonucunda erkeklik söylemlerinin baskın bir şekilde üretilmesi, azınlıklaştırma girişimleri ve cinsiyetçi pratiklerin yeni ırkçılık kavrayışı şeklinde ele alındığı görülmektedir (Çoban Keneş, 2014, s.63; Akmeşe ve Deniz, 2015; Ural ve Kaya, 2018). Okuyucu/kullanıcı yorumlarının incelenmesini içeren bu araştırma için cinsiyetçi söylemlerin yeni ırkçılık kavrayışı olduğunu ifade etmek oldukça büyük bir iddia olacaktır. Ancak bu araştırmada da cinsiyetçiliğin ırkçılığın yapısal koşullarından etkilendiği ve ırkçılık (milliyetçilik, ötekileştirme ve mizojini vs.) ideolojilerine eklediği belirtilebilir.

Yapılan kullanıcı yorumlarının 50'si kadına yönelik şiddeti doğrudan ya da dolaylı olarak cinsiyetçilik üretimi temelinde inşa etmektedir. Cinsiyetçi-mizojinik yorumlar Reeser'ın erkeklik ve bedensellik ilişkisi üzerinden yorumlanabilir. Cinsiyetçi-mizojinik yorumların çoğunda erkeklik ve bedensellik arasında bitişirme yapılmaktadır. Mağdurun faille olan birlikteliği erkeğin sahip olduğu fiziksel özellikler üzerinden sorgulanmaktadır. Okuyucular/kullanıcılar tarafından failin fiziksel özellikleri eksiklik üzerinden değerlendirilmekte ve fiziksel yapı ile iktidar ilişkisine yönelik kalıp yargılar üretilmektedir. Bu noktada okuyucular/kullanıcılar faili eksiklik ile baskılarken ve onun üzerinde iktidar oluştururken aynı zamanda mağduru da aşağılamaktadırlar. Okuyucuların/kullanıcıların bu ikili yapı üzerinden kendi erkekliklerini tamlığa kavuşturdıkları belirtilebilir.

Okuyucuların/kullanıcıların cinsiyetçi-mizojinik yorumlarının bazılarına aşağıda yer verilmektedir:

Yılmaz: "Efendi eli yüzü düzgün kendisini üzmeyecek, el üstünde tutacak erkekleri sevmez ezik derler bu kızlar gider nerede böyle barzo kavgacı tehlikeli tiplere hayran olurlar. Tercihleriniz hayatınızı belirler. Yanlış tercihlerinizden dolayı başkalarını zan altında bırakmayın suç tamamen sizde."

Taylan: "Şahsen kızımın evli erkeklerle birlikte olduğunu görmeyi bırak, evli erkeklere ilgi duyduğunu dahi bilsem, onu kendi ellerimle boğarım. Bu dünyada öğrendiğim tek şey dişileri salmamak. Özgürlükmiş falan bunlar hikaye. Dişilerin doğasında özgürlük yoktur. Aksini iddia eden de en ağır cahildir, yobazdır."

Adsız: "Yuva yıkanın yuvası olmaz, su testileri su yolunda biri mezara diğeri kodese"

Su testisi: "Evli bir adamla vakit geçiren kızı savunmayı midem almıyor"

Uğur: "Aleme ibret olsun ne idüğü belirsiz heriflerle sevgili olmayın sonunuz bu zilli gibi olur genç yaşta tahtalı köye gidersiniz."

İbrahim Akça: "Böyle kızlara laf söz dinletmek imkansız eve geç gelir, serbest yaşar, kızlı erkekli ortamlara gider, zina sorun değildir alkol zaten kullanır... Şimdi herkes Allah rahmet eylesin diyor ama Müslüman olduğuna emin misiniz bu kızın?"

Milliyetçi-muhafazakâr, dinsel-ahlaksal ve kutuplaştırıcı-ayrıştırıcı yorumlar ise Coles'un çoklu/mozaik erkeklik tanımlaması üzerinden yorumlanabilir. Kullanıcı yorumları eril öznenin erkeklik tanımlamalarını bireysel bir nitelik üzerinden şekillendirdiğini gösterir. Farklılık gösteren temalar üzerinden işlerlik kazanan erkeklik, her öznenin dominant olan değerlerinden beslenmektedir. Temalar çerçevesinde değerlendirme yapıldığında okuyucuların/kullanıcıların tek bir erkeklik kurgusu üzerinden söylem üretmediği, kendi erkeklik kurgularında anlam ifade eden milliyetçilik, ırkçılık, cinsiyetçilik ya da ötekileştirme gibi değerleri belirginleştirerek iktidar yapılarını bu değerleri dil üzerinden yeniden üreterek belirginleştirdiği ifade edilebilir.

Okuyucular/kullanıcılar milliyetçi-muhafazakâr, dinsel-ahlaksal ve kutuplaştırıcı-ayrıştırıcı yorumlarının bazılarını aşağıda yer verilmektedir:

3 Adam: "Hdp li vekiş 3 kadına tecaviz etmiş ses yok,yine hdp li vekil karısını dövdü uzaklaştırma aldı ses yok, küçükkaya karısını dövdü baklava desenli kazakla işi kapattı.onların saldırısı sadece müslüman kimliğe."

Ekşici tokatlayan: "Eski sevgilisi olan katil, evliymiş, pub işletiyormuş. Kemalister gerçeten de sıkıntı. dinsiz adam her işi yapar. bakın pub işleten alkol satan bir adam bu. Ozan güven, Bülent emrah parlak, İsmail küçükkaya, hdpli vekill ve daha bir çok Kemalister hep kadınları dövüyor. artık dinsiz kemalizmden bıktık."

Ziyaretçi: "Şuanda hdp zihniyeti: ohh beee yeni bir kadına şiddet vakası:)) bu sayede bizim kendi şiddetimizi unutturabilir ve buradan iktidara saldırmaya devam edebiliriz."

HDP'nin Can Kardeşi: "HDP ile ittifak bozulacak diye ödü kopan CHP holiganı ekşiciler, hdp'li vekilin tecavüz skandalına niye gıkınız çıkmadı? Yapan size yakın olunca susmanız mı gerekiyor? Sizin derdiniz hiçbir zaman tecavüz ya ds cinayet mağdurları olmadı, tek derdiniz islam düşmanlığı."

Gurbetçi: "Bizim ülkemizin erkekleri henüz CHP nin ozlemini duyduğu serbestliklere acik degil ve hicbizamanda olamayacak malesef. Cunki bizim turk erkeklerinin genleri bu serbestlige acik degil."

Antikamalist: "Kemalist bir kız yine kemalist bir cani tarafından vahşice katledildi. Yorumlara göre fatura dindarlara muaffazakarlara kesilmeye çalışılıyor."

Selim: "Aşağılık, pislik, seküler, kemalist bir herif yüzünden bir can daha gitti."

Anasever: "Tam bir laik maço CHPlı hareketi!"

Fatih Tezcan'ın Yardımcıları: "Kemalist rejimin urunleri bunlar kemalist teror orgutu bu milletin ahlakini herseyini caldi goturdu."

Kullanıcı yorumlarının profil görselleri incelendiğinde 82 kullanıcının Türk bayrağı görselini kullandığı, 17 kullanıcının Recep Tayyip Erdoğan görseli kullandığı, 4 kullanıcının Kemal Kılıçdaroğlu görseli kullandığı ve 2 kullanıcının da Donald Trump görseli kullandığı diğer okuyucuların/kullanıcıların ise "Bak İşine, Evde Kal, Yazık, Beyin Bedava, Halk, Sus, Yuh, Köyüne dön" yazılarını tercih ettikleri görölmektedir.

Okuyucuların/kullanıcıların profil görselleri ile söylemleri arasındaki ilişki değerlendirildiğinde dominant değerlerini görsellerde tercih ettikleri imgeler ile pekiştirdikleri söylenebilir.

Sonuç

Yapılan bu araştırmada çevrimiçi kamusal alanda üretilen erkeklik söylemleri kullanıcı/okuyucu yorumları çerçevesinde incelenmektedir. Çalışmada "Pınar Gültekin cinayeti" haberinde yer alan kullanıcı/okuyucu yorumlarının hegemonik erkeklik anlayışını saldırganlıkla kanıtlamaya/üretmeye çalıştığı görölmektedir. Pınar Gültekin'in öldürülmesine yönelik habere ilişkin yapılan okuyucu/kullanıcı yorumlarında erkeklik halleri milliyetçi-muhafazakâr, cinsiyetçi-mizojinik, kutuplaştırıcı-ayırıcı, şiddet-argo, dinsel-ahlaksal ve suçlayıcı-yargılayıcı dil üzerinden inşa edilmektedir. Bu bağlamda eril-muhafazakâr toplumun belirlediği ya da kendileri için biçtiği role bürünmeye çalışan erkeklerin üstünlüklerini, otoritelerini ve iktidarlarını

kanıtlamak için ataerkil değerler çerçevesinde belirledikleri cinsiyet rollerini dayattıkları, sembolik şiddet kullanarak kırılan erkekliklerine güç kazandırdıkları söylenebilir. Araştırma sonuçları, kullanıcıların kendi ideolojileri/politik görüşleri/hayat felsefeleri çerçevesinde faili ve/ya mağduru tabiileştirdiği, ikincilleştirdiği ve ötekileştirdiğini ortaya koymaktadır. Kullanıcıların önemli bir bölümü, cinayeti toplumun ahlak kuralları ve dini inancı ve bunları ilişkilendirdiği siyasi görüşü üzerinden okumaktadır. Kadınlık ve erkeklik kavramlarının da bu kutuplaşma çerçevesinde değerlendirildiği görülmektedir. 549 kullanıcı yorumunun 150'si açık bir biçimde argo ve/veya şiddet ifadeler içermektedir. Bu noktada okuyucuların/kullanıcıların sanal mecralarda gerçek kimliklerinin yer almaması nedeniyle düşüncelerini sosyal kurallarla süzmeden ifade ettiği, hakaret ve argoya daha fazla başvurduğu düşünülebilir. Psikolojik şiddet olarak argo ve küfür kullanımı ise büyük ölçüde cinsiyetçi küfürler temelinde kurgulanmaktadır. Başka bir deyişle, geleneksel erkeklik değerlerini üreten cinsiyetçi ve aşağılayıcı yorumlar, sosyal ve etik kurallarla süzülmeden çevrimiçi kamusal alanda gözlemlenmektedir.

Araştırmanın sınırlılıkları bağlamında belirtilen her kullanıcının cinsiyetinin belirlenememe sorunu, kadınların da ataerkil söylemi (kadın erkekliği/erilliği) üretmesi varsayımı ile aşılmakta ve yapılan araştırmada kadın okuyucuların/kullanıcıların söylemlerinde toksik erkeklik kimliğini inşa ettiği görülmektedir. Araştırmada okuyucuların/kullanıcıların cinsiyetlerinin belirlenmesine yönelik çaba, çevrimiçi kamusal alanın heterojen bir yapı taşımasına rağmen ataerkil ve cinsiyetçi söylemleri inşa ederken homososyal bir ortam niteliği taşıyıp taşımadığını ortaya koyabilmektedir. Bu noktada okuyucuların/kullanıcıların çoğu kendi isim ve soy isim bilgilerini ya da görüntülerini kullanmamalarına rağmen, söylemlerin büyük çoğunluğunun eril hegemonik değerleri üreten bir içeriğe sahip olduğu ifade edilebilir. Bu sebeple de çevrimiçi kamusal alanda yer alan yorumlar ile eril söylemin üretildiği ve baskın erkeklik kurgularının oluşturulduğu belirtilebilir.

Tüm bu değerlendirmeler çerçevesinde Türkiye'deki üretilen erkeklik söylemlerine bakıldığında toplumsal ve kültürel ilişkiler ile örülen erkeklik hallerinin ve değerlerinin sadece özel alan ile sınırlı olmadığı; özellikle dijital yerlilerin artış gösterdiği günümüzde çevrimiçi kamusal alanda her bir bireyin/öznenin sahip olduğu dominant yapı çerçevesinde kurgulandığı görülmektedir.

Kaynaklar

- Alankuş, S. (2012). Neden Kadın Odaklı Habercilik, Sevda Alankuş (Derleyen), Kadın Odaklı Habercilik, (s.27-68), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Altun, A., Gencil Bek M., Esen Altun E. (2007). Televizyon Dizilerinin Kadına Yönelik Şiddet Temsillerinde Ataerkil Rejimin İdeolojisi. İletişim Araştırmaları Dergisi, 5(2), 9-61.
- Atay, T. (2004). "Erkeklik" En Çok Erkeği Ezer. Toplum ve Bilim, 101, 11-30.
- Atay, T. (2012). Çin İşi Japon İşi: Cinsiyet ve Cinsellik Üzerine Antropolojik Değıniler. İstanbul: İletişim.
- Barberá, P., & Rivero, G. (2014). Understanding the Political Representativeness of Twitter Users. Social Science Computer Review, 33(6), 712–729.doi:10.1177/0894439314558836.

- Bardoel, J., Deuze, M. (2001). Network Journalism: Converging Competences of Media Professionals and Professionalism. In: Australian Journalism Review 23 (2), pp.91-103.
- Baym, N. K. & Boyd, D. (2012). Socially Mediated Publicness: An Introduction, Journal of Broadcasting & Electronic Media, 56:3, 320-329, DOI: 10.1080/08838151.2012.705200
- Bivens, Rena Kim (2008). "The Internet, Mobile Phones and Blogging". Journalism Practice, 2:1, 113-129.
- Bourdieu, P. (1992). Language and Symbolic Power. Cambridge.
- Bourdieu, P. (2014). Eril Tahakküm, (B. Yılmaz, Çev.), İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Boyd, D. (2010). Social Network Sites As Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications. In: Papacharissi Z (ed.) A Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites. London: Routledge, pp.47-66.
- Brannon, R. ve Juni, S. (1984). A Scale For Measuring Attitudes About Masculinity. Psychological Documents, 14(1).
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77-101.
- Brittan, A. (1989). Masculinity and Power. New York: Blackwell.
- Coles, T. (2008). Finding Space In The Field of Masculinity: Lived Experiences of Men's Masculinities. Journal of Sociology, 44, 233.
- Coles, T. (2009). Negotiating The Field of Masculinity, The Production and Reproduction of Multiple Dominant Masculinities. Journal of Men and Masculinities, 12(1), 30-44.
- Connel, R.W ve Messerschmidt, J. W. (2005). "Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept". Gender and Society. 19, ss 829-859.
- Connell, R.W. (1998) Toplumsal Cinsiyet ve İktidar. İstanbul: Ayrıntı.
- Crawford, E. (2009). A New Sort of Democracy?: The Opinion Pages in the Scottish Daily Quality Press. Journalism. 10(4) pp. 451-472.
- Çoban Keneş, H. (2014). Yeni İrkçılığın Bileşeni Olarak Cinsiyetçilik: İrkçılığın Cinsiyetçilikle Eklemlenmesi. Fe Dergi: Feminist Eleştiri, 6 (2), 62-77.
- Da Silva, M. T. (2013). Online Forums, Audience Participation and Modes of Political Discussion: Readers Comments On The Brazilian Presidential Election As A Case Study. Communication&Society/Comunicación y Sociedad . Vol. 26 (4).pp.175-193.
- Dahlberg, L. J. (2001). Democracy Via Cyberspace: Examining The Rhetorics And Practices Of Three Prominent Camps. New Media & Society. 3: pp.187-207.

- Demren, Ç. (2008). "Kadınlık Dolayımıyla Erkeklik Öznelliği". Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 32(1), 73-92.
- Deuze, M. (1999). Journalism and The Web: An Analysis of Skills And Standards In An Online Environment. Gazette 61 (5): 373-390.
- Dirini, İ. (2010). "Okur Yorumlarıyla Yeniden Yeniden Üretilen Nefret Söylemi". Yeni Medyada Nefret Söylemi. Ed. Altuğ Akın, İstanbul: Kalkedon Yayınları. ss. 55-94
- Dursun, O. (2012). Medyada Gerçekliğin İnşasında Okurun Rolü (Hürriyet Gazetesi Okur Yorumları Üzerine İnceleme) Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 5 (2). ss.1-22
- Eriksson, M. (2015). Managing Collective Trauma On Social Media: The Role of Twitter After The 2011 Norway Attacks. Media, Culture & Society, 38(3), 365–380.doi:10.1177/0163443715608259.
- Ergeç Elpeze, N. Ve Zateri, İ. (2017). Çevrimiçi Okur Yorumlarının Yarattığı Alanın Kamusal/İletişim Alanı Olarak İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi. 12 (48). s.269-289.
- Fuchs C. (2016). Sosyal Medya Eleştirel Bir Giriş. Çev. Diyar Araçoğlu, İlker Kalaycı, Ed. Seda Gönül, Ankara: NotaBene Yayınları.
- Grömping, M. (2014). 'Echo Chambers' Partisan Facebook Groups During The 2014 Thai Election, Asia Pacific Media Educator 24(1) 39–59.
- Habermas, J. (2004). Kamusal Alan. Çev. Meral Özbek. Kamusal Alan içinde. Der. Meral Özbek. İstanbul: Hil Yayınları.ss. 96-102.
- Harrington S, Highfield T and Bruns A (2013). More Than A Backchannel: Twitter and Television. Participations 10(1): 405–409.
- Hauer, T. (2017). Technological Determinism and New Media, International Journal of English, Literature and Social Science (IJELS),2 (2).
- İnci, S. ve Alpen, İ. (2019). Feminist Dünyada Erkek Olmak. İstanbul: Motto Yayınları.
- Kimmel, M. (1995). The Politics of Manhood: Profeminist Men Respond to The Mythopoetic Me's Movement (And The Mythopoetic Leaders Answers). Philadelphia: Temple University Press.
- Kimmel, M. (1996). Manhood in America: A Cultural History. New York: The Free Press.
- Kozinets, R. V. (2010). Netnography: Doing Ethnographic Research Online. First Edition, London: Sage Publications.
- Kuyucu, M. ve Kırık A. M. (2020). Gazetecilikte Dijital Dönüşüm: QR Kod Uygulamasının Rolü. Dijital Dünya ve Teknolojik Gelişmelerin Sosyal Bilimlere Etkisi. Ed. İhsan Eken, Başak Gezmen, İstanbul: Nobel Yayınları.

- Lipman-Blumen, J. (1976). Toward A Homosocial Theory of Sex Roles: An Explanation of The Sex Segregation Of Social Institution. *Sings* 1(3), 15-31.
- Messerschmidt, J. W. (2017). Masculinities and Femicide. *Qualitative Sociology Review*, 13(3), 70–79.
- Özdemir, İ. (2009). Okur Yorumlarında Otoriter Eğilimler: Diyarbakır Olaylarına İlişkin Haber Yorumları Üzerine Bir İnceleme. *Kültür ve İletişim*.12 (1), 65-93.
- Özdüzen, O, & Korkut, U. (2020). Enmeshing The Mundane and The Political: Twitter, LGBTI+ Outing And Macro-Political Polarisation in Turkey. *Contemporary Politics*, 1–19.
<https://doi.org/10.1080/13569775.2020.1759883>.
- Özdüzen, O, & McGarry, A. (2020) Digital Traces of ‘Twitter Revolutions’: Resistance, Polarization and Surveillance Via Contested Images And Texts of Occupy Gezi. *International Journal of Communication*, 14, 2543–2563.
- Pavlik, J. (1999). New Media And News: Implications For The Future of Journalism. *New Media & Society* 1:1, pp.54-59.
- Pettitt, T. (2018). “Before The Gutenberg Parenthesis: Elizabethan-American Compatibilities”.
https://www.academia.edu/35599461/Tom_Pettitt_Papers_and_Publications_Gutenberg_Parenthesis. (E.T: 19.02.2021)
- Reeser, T. W. (2010). *Masculinities in Theory: An Introduction*. West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Sakallı, N. ve Türkoğlu, B. (2019). “Erkek” Olmak ya da Olmamak: Sosyal Psikolojik Açıdan Erkeksilik/Erkeklik Çalışmaları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44), 52-76.
- Sancar, S. (2009). *Erkeklik: İmkânsız İktidar, Ailede, Piyasada, Sokakta Erkekler*. İstanbul: Metis.
- Sezen, D. (2011). *Katılımcı Kültürün Oluşumunda Yeni Medya Okuryazarlığı: ABD ve Türkiye Örnekleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Sinema Televizyon Anabilim Dalı.
- Sunstein, C. R. (2009). *Republic 2.0*,
https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4088104/mod_resource/content/1/Republic.com%20.0%20-%20Cass%20Sunstein.pdf, E.T: 19.02.2021)
- Sunstein, Cass R. (2017). *#Republic: Divided Democracy In The Age Of Social Media*. Princeton, N.J: Princeton University Press.
- Sünbuloğlu, N. Y. (Der.), (2013). *Erkek Millet, Asker Millet: Türkiye’de Militarizm, Milliyetçilik ve Erkeklik(ler)*. İstanbul: İletişim.
- Ural, H. (2021). The Resonant Chants of Networked Discourse: Affective Publics and the Muslim Self in Turkey. *International Journal of Communication*, 15(0), 21.

Toraman, E. ve Ormanlı O. (2019). Bir Kamusal Alan Olarak Sosyal Medyanın Haber Etiği Bağlamında İncelenmesi. Yeni Medya Elektronik Dergi. 3 (3), 192-199.

Zamith, R. ve S. C. Lewis (2014). From Public Spaces To Public Sphere: Rethinking Systems For Reader Comments On Online News Sites. Digital Journalism.

<http://dx.doi.org/10.1080/21670811.2014.882066>.